

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē niḡamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

śrīmadrāmāyaṇē vālmīkīyē ādikāvyē yuddhakāṇḍē
॥ trisaptatitamah sargaḥ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

śrī raṅgarāmānuja mahādēśikan

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

॥ trisaptatitamah sargaḥ ॥

indrajitō brahmāstrēṇa vānarasēnāsahitayōḥ
śrīrāmalakṣmaṇayōrmūrcchā

tatō hatān rākṣasapuṅgavāmstān
dēvāntakāditriśirō'tikāyān |
rakṣōgaṇāstatra hatāvaśiṣṭā -
stē rāvaṇāya tvaritāḥ śaśaṃsuḥ ॥ 6.73.1 ॥

tatō hatāmstān sahasā niśamya
rājā mahābāṣpapariplutākṣaḥ |
putrakṣayaṃ bhrātrvadhaṃ ca ghōraṃ
vicintya rājā vipulaṃ pradadhyau ॥ 6.73.2 ॥

tatastu rājānamudīkṣya dīnaṃ
śōkārṇavē samparipupluvānam |
ratharṣabhō rākṣasarājasūnu -
stamindrajid vākyamidaṃ babhāṣē ॥ 6.73.3 ॥

na tāta mōhaṃ parigantumarhasē
yatrēndrajijīvatī nairṛtēśa |

nēndrāribāṇābhihatō hi kaścit

prāṇān samarthah samarē'bhipātum || 6.73.4 ||

paśyādya rāmaṃ saha lakṣmaṇēna

madbāṇanirbhinnavikīrṇadēham |

gatāyuṣaṃ bhūmitalē śayānaṃ

śitaiḥ śarairācitasarvagātram || 6.73.5 ||

imāṃ pratijñāṃ śṛṇu śakraśatrōḥ

sunīcitāṃ pauraṣadaivayuktām |

adyaiva rāmaṃ saha lakṣmaṇēna

santarpayīṣyāmi śarairamōghaiḥ || 6.73.6 ||

adyēndravaivasvataviṣṇurudra -

sādhyāśca vaiśvānaracandrasūryāḥ |

drakṣyanti mē vikramamapramēyaṃ

viṣṇōrivōgraṃ baliyajñavāṭē || 6.73.7 ||

sa ēvamuktvā tridaśēndraśatru -

rāpṛcchya rājānamadīnasattvaḥ |

samārurōhānilatulyavēgaṃ

rathaṃ kharaśrēṣṭhasamādhiyuktam || 6.73.8 ||

samāsthāya mahātējā

rathaṃ harirathōpamam |

jagāma sahasā tatra

yatra yuddhamarindamaḥ || 6.73.9 ||

taṃ prasthitaṃ mahātmāna -

manujagmurmahābalāḥ |

saṃharṣamāṇā bahavō
dhanuḥpravaraṇāyayaḥ || 6.73.10 ||

gajaskandhagatāḥ kēcit
kēcit paramavājibhiḥ |
vyāghravṛścikamārjāra -
kharōṣṭraiśca bhujaṅgamaiḥ || 6.73.11 ||

varāhaiḥ śvāpadaiḥ siṃhai -
rjambukaiḥ parvatōpamaiḥ |
kākaḥṣamayaūraiśca
rākṣasā bhīmavikramāḥ || 6.73.12 ||

prāsapaṭṭiśanistrimśa -
paraśvadhagadādharāḥ |
bhuśuṇḍimudgarāyaṣṭi -
śataghñipariḡhāyudhāḥ || 6.73.13 ||

sa śaṅkhaninadaiḥ pūrṇai -
rbhērīṇāṃ cāpi niḥsvanaiḥ |
jagāma tridaśēndrāri -
rājim vēgēna vīryavān || 6.73.14 ||

sa śaṅkhaśaśivarṇēna
chatrēṇa ripusūdanaḥ |
rarāja pratipūrṇēna
nabhaścandramasā yathā || 6.73.15 ||

vījyamānastatō vīrō
haimairhēmavibhūṣaṇaḥ |

cārucāmaramukhyaishca
mukhyaḥ sarvadhanuṣmatām || 6.73.16 ||

sa tu dr̥ṣṭvā viniryāntaṁ
balēna mahatā vṛtam |
rākṣasādhipatiḥ śrīmān
rāvaṇaḥ putramabravīt || 6.73.17 ||

tvamapratirathaḥ putra
tvayā vai vāsavō jitaḥ |
kiṁ punarmānuṣaṁ dhr̥ṣyaṁ
nihaniṣyasi rāghavam || 6.73.18 ||

tathōktō rākṣasēndrēṇa
pratyagr̥hṇānmahāśiṣaḥ |
tatastvindrajitā laṅkā
sūryapratimatējasā || 6.73.19 ||

rarājāprativīryēṇa
dyaaurivārkeṇa bhāsvatā |
sa samprāpya mahātējā
yuddhabhūmimarindamaḥ || 6.73.20 ||

sthāpayāmāsa rakṣāṁsi
rathaṁ prati samantataḥ |
tatastu hutabhōktāraṁ
hutabhuksadr̥śaprabhaḥ || 6.73.21 ||

juhuvē rākṣasaśrēṣṭhō
vidhivanmantrasattamaiḥ |

sa havirlājasatkārai -

rmālyagandhapuraskṛtaiḥ || 6.73.22 ||

juhuvē pāvakaṃ tatra

rākṣasēndraḥ pratāpavān |

śastrāṇi śarapatrāṇi

samidhō'tha bibhītakāḥ || 6.73.23 ||

lōhitāni ca vāsāṃsi

sruvaṃ kārṣṇāyasaṃ tathā |

sa tatrāgniṃ samāstīrya

śarapatraiḥ satōmaraiḥ || 6.73.24 ||

chāgasya kṛṣṇavarṇasya

galaṃ jagrāha jīvataḥ |

sakṛdēva samiddhasya

vidhūmasya mahārciṣaḥ || 6.73.25 ||

babhūvustāni liṅgāni

vijayaṃ yānyadarśayan |

pradakṣiṇāvartaśikha -

staptakāñcanasannibhaḥ || 6.73.26 ||

havistat pratijagrāha

pāvakaḥ svayamutthitaḥ |

sō'stramāhārayāmāsa

brāhmamastraviśāradaḥ || 6.73.27 ||

dhanuścātmarathaṃ caiva

sarvaṃ tatrābhyamantrayat |

tasminnāhūyamānē'strē
 hūyamānē ca pāvakē |
 sārakagrahēndunakṣatram
 vitatrāsa nabhasthalam || 6.73.28 ||

sa pāvakaṃ pāvakadīptatējā
 hutvā mahēndrapratimaprabhāvaḥ |
 sacāpabāṇāsirathāśvasūtaḥ
 khē'ntardadhē'tmānamacintyavīryaḥ || 6.73.29 ||

tatō hayarathākīrṇam
 patākādhvajaśōbhitam |
 niryayau rākṣasabalam
 nardamānam yuyutsayā || 6.73.30 ||

tē śarairbahubhiścitrai -
 stīkṣṇavēgairalaṅkṛtaiḥ |
 tōmarairāṅkuśaiścāpi
 vānarāñjaghnurāhavē || 6.73.31 ||

rāvaṇistu susaṅkruddha -
 stān nirīkṣya niśācarān |
 hr̥ṣṭā bhavantō yudhyantu
 vānarāṇām jighāṃsayā || 6.73.32 ||

tatastē rākṣasāḥ sarvē
 garjantō jayakāṅkṣiṇaḥ |
 abhyavarṣaṃstatō ghōram
 vānarāñśaravṛṣṭibhiḥ || 6.73.33 ||

sa tu nālīkanārācai -
 rgadābhirmusalairapi |
 rakṣōbhiḥ saṃvṛtaḥ saṅkhyē
 vānarān vicakarṣa ha || 6.73.34 ||

tē vadhyamānāḥ samarē
 vānarāḥ pādapāyudhāḥ |
 abhyavarṣanta sahasā
 rāvaṇiṃ śailapādapaiḥ || 6.73.35 ||

indrajit tu tadā kruddhō
 mahātējā mahābalaḥ |
 vānarāṇāṃ śarīrāṇi
 vyadhamad rāvaṇātmajaḥ || 6.73.36 ||

śarēṇaikēna ca harīn
 nava pañca ca sapta ca |
 bibhēda samarē kruddhō
 rākṣasān sampraharṣayan || 6.73.37 ||

sa śaraiḥ sūryasaṅkāśaiḥ
 śātakumbhavibhūṣaṇaiḥ |
 vānarān samarē vīraḥ
 pramamātha sudurjayaḥ || 6.73.38 ||

tē bhinnagātrāḥ samarē
 vānarāḥ śarapīḍitāḥ |
 pēturmathitasāṅkalpāḥ
 surairiva mahāsurāḥ || 6.73.39 ||

tē tapantamivādityaṃ
 ghōrairbāṇagabhastibhiḥ |
 abhyadhāvanta saṅkruddhāḥ
 saṃyugē vānararṣabhāḥ || 6.73.40 ||

tatastu vānarāḥ sarvē
 bhinnadēhā vicētaśaḥ |
 vyathitā vidravanti sma
 rudhirēṇa samukṣitāḥ || 6.73.41 ||

rāmasyārthē parākramya
 vānarāstyaktajīvitāḥ |
 nardantastē'nivṛttāstu
 samarē saśilāyudhāḥ || 6.73.42 ||

tē drumaiḥ parvatāgraiśca
 śilābhiśca plavaṅgamāḥ |
 abhyavarṣanta samarē
 rāvaṇiḥ samavasthitāḥ || 6.73.43 ||

taṃ drumāṇāṃ śilānāṃ ca
 varṣaṃ prāṇaharaṃ mahat |
 vyapōhata mahātējā
 rāvaṇiḥ samitiñjayaḥ || 6.73.44 ||

tataḥ pāvakasaṅkāśaiḥ
 śarairāśīviṣōpamaiḥ |
 vānarāṇāmanīkāni
 bibhēda samarē prabhuḥ || 6.73.45 ||

aṣṭādaśāśaraistīkṣṇaiḥ
 sa viddhvā gandhamādanam |
 vivyādha navabhiścaiva
 nalaṃ dūrādavasthitam || 6.73.46 ||

saptabhistu mahāvīryō
 maindaṃ marmavidāraṇaiḥ |
 pañcabhirviśikhaiścaiva
 gajaṃ vivyādha saṃyugē || 6.73.47 ||

jāmbavantaṃ tu daśabhi -
 rnīlaṃ triṃśadbhireva ca |
 sugrīvamṛṣabhaṃ caiva
 sō'ṅgadaṃ dvividaṃ tathā || 6.73.48 ||

ghōrairdattavaraistīkṣṇai -
 rniṣprāṇānakarōt tadā |
 anyānapī tathā mukhyān
 vānarān bahubhiḥ śaraiḥ || 6.73.49 ||

ardayāmāsa saṅkruddhaḥ
 kālāgniriva mūrccitaḥ |
 sa śaraiḥ sūryasaṅkāśaiḥ
 sumuktaiḥ śīghragāmibhiḥ || 6.73.50 ||

vānarāṇāmanīkāni
 nirmamantha mahāraṇē |
 ākulāṃ vānarīm sēnāṃ
 śarajālēna pīḍitām || 6.73.51 ||

hr̥ṣṭaḥ sa parayā prītyā
 dadarśa kṣatajōkṣitām |
 punarēva mahātējā
 rākṣasēndrātmajō balī || 6.73.52 ||

saṃsṛjya bāṇavarṣaṃ ca
 śastravarṣaṃ ca dāruṇam |
 mamarda vānarānīkaṃ
 paritastvindrajid balī || 6.73.53 ||

svasainyamutsṛjya samētya tūrṇaṃ
 mahāhavē vānaravāhinīṣu |
 adṛśyamānaḥ śarajālamugraṃ
 vavarṣa nīlāmbudharō yathāmbu || 6.73.54 ||

tē śakrajidbāṇaviśīrṇadēhā
 māyāhatā visvaramunnadantaḥ |
 raṇē nipēturharayō'drikalpā
 yathēndravajrābhihatā nagēndrāḥ || 6.73.55 ||

tē kēvalaṃ sandadṛśuḥ śitāgrān
 bāṇān raṇē vānaravāhinīṣu |
 māyāvigūḍhaṃ ca surēndraśatruṃ
 na cātra taṃ rākṣasamapyapaśyan || 6.73.56 ||

tataḥ sa rakṣōdhipatirmahātmā
 sarvā diśō bāṇagaṇaiḥ śitāgraiḥ |
 pracchādayāmāsa raviprakāśai -
 rvidārayāmāsa ca vānarēndrān || 6.73.57 ||

sa śūlanistriṃśaparaśvadhāni
 vyāviddhadīptānalasaprabhāni |
 savisphuliṅgōjjvalapāvakāni
 vavarṣa tīvraṃ plavagēndrasainyē || 6.73.58 ||

tatō jvalanasankāśai -
 rbāṇairvānarayūthapāḥ |
 tāḍitāḥ śakrajīdbāṇaiḥ
 praphullā iva kiṃśukāḥ || 6.73.59 ||

tē'nyōnyamabhisarpantō
 ninadantaśca visvaram |
 rākṣasēndrāstranirbhinnā
 nipēturvānararṣabhāḥ || 6.73.60 ||

udīkṣamāṇā gaganam
 kēcinnētrēṣu tāḍitāḥ |
 śarairviviśuranyōnyam
 pētuśca jagatītalē || 6.73.61 ||

hanūmantaṃ ca sugrīva -
 maṅgadaṃ gandhamādanam |
 jāmbavantaṃ suṣēṇaṃ ca
 vēgadarśinamēva ca || 6.73.62 ||

maindaṃ ca dvividaṃ nīlaṃ
 gavākṣaṃ gavayaṃ tathā |
 kēsariṃ harilōmānaṃ
 vidyuddaṃṣṭraṃ ca vānaram || 6.73.63 ||

sūryānanaṃ jyōtirmukhaṃ
 tathā dadhimukhaṃ harim |
 pāvakākṣaṃ nalaṃ caiva
 kumudaṃ caiva vānaram || 6.73.64 ||

prāsaiḥ śūlaiḥ śitairbāṇai -
 rindrajinmantrasaṃhitaiḥ |
 vivyādha hariśārdūlān
 sarvāṃstān rākṣasōttamaḥ || 6.73.65 ||

sa vai gadābhirhariyūthamukhyān
 nirbhidyā bāṇaistapanīyavarṇaiḥ |
 vavarṣa rāmaṃ śaravṛṣṭijālaiḥ
 salakṣmaṇaṃ bhāskararaśmikalpaiḥ || 6.73.66 ||

sa bāṇavarśairabhivṛṣyamāṇō
 dhārānipātāniva tānacintya |
 samīkṣamāṇaḥ paramādbhutaśrī
 rāmastadā lakṣmaṇamityuvāca || 6.73.67 ||

asau punarlakṣmaṇa rākṣasēndrō
 brahmāstramāśritya surēndraśatruḥ |
 nipātayitvā harisainyamasmā -
 ṅśitaiḥ śarairardayati prasaktam || 6.73.68 ||

svayambhuvā dattavarō mahātmā
 samāhitō'ntarhitabhīmakāyaḥ |
 kathaṃ nu śakyō yudhi naṣṭadēhō
 nihantumadyēndrajidudyatāstraḥ || 6.73.69 ||

manyē svayambhūrbhagavānacintya -
 stasyaitadastraṃ prabhavaśca yō'sya |
 bāṇāvapātaṃ tvamihādya dhīman
 mayā sahāvyagramanāḥ sahasva || 6.73.70 ||

pracchādayatyēṣa hi rākṣasēndrah
 sarvā diśaḥ sāyakavṛṣṭijālaiḥ |
 ētacca sarvaṃ patitāgryaśūraṃ
 na bhrājatē vānararājasainyam || 6.73.71 ||

āvāṃ tu drṣṭvā patitau viśaṃjñau
 nivṛttayuddhau hataharṣarōṣau |
 dhruvaṃ pravēkṣyatyamarārivāsa -
 masau samāsādya raṇāgryalakṣmīm || 6.73.72 ||

tatastu tāvindrajitō'strajālai -
 rbabhūvatustatra tadā viśastau |
 sa cāpi tau tatra viśādayitvā
 nanāda harṣād yudhi rākṣasēndrah || 6.73.73 ||

tatastadā vānarasainyamēvaṃ
 rāmaṃ ca saṅkhyē saha lakṣmaṇēna |
 viśādayitvā sahasā vivēśa
 purīm daśagrīvabhujābhiguptām |
 saṃstūyamānaḥ sa tu yātudhānaiḥ
 pitrē ca sarvaṃ hr̥ṣitō'bhyuvāca || 6.73.74 ||

|| ityārṣē śrīmadrāmāyaṇē vālmīkiyē ādikāvye
 yuddhakāṇḍē trisaptatitamaḥ sargaḥ ||